

• POMORSKI 31 BIULETYN PROEKOLOGICZNY

Zaopatrzenie Gdańska w wodę

Materiały konferencyjne

ROK XIII

GDAŃSK

2003

Ocena jakości i zaopatrzenia w wodę gospodarstw domowych gdańska w opinii mieszkańców miasta

WPROWADZENIE

Pojawiające od kilku lat wątpliwości dotyczące perspektyw zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gdańska, skłoniły zarząd Okręgu Wschodniopomorskiego Polskiego Klubu Ekologicznego (PKE) do podjęcia szerszej dyskusji nad tym problemem. Uznano, iż ważnym elementem tej dyskusji jest poznanie opinii mieszkańców miasta na temat jakości dostarczanej im wody oraz dalszego funkcjonowania powierzchniowego ujęcia wody w Straszynie na Raduni. To właśnie działanie tego ujęcia i dostarczanie większości mieszkańcom Gdańska dla celów konsumpcyjnych wody rzecznej, stanowi główne podłoże prowadzonej dyskusji. W ostatnich latach pojawiły się jednak i inne przesłanki, wynikające między innymi ze znacznego spadku ogólnego zużycia wody, który w Gdańsku wiąże się dodatkowo z wyraźnym zwiększeniem ilości wód powierzchniowych w strukturze wody dostarczanej do gospodarstw domowych. Co więcej, wyłączenie z eksploatacji niektórych ujęć wód podziemnych, zdaniem wielu specjalistów, spowodowało wtórne podwyższenie się poziomu wód gruntowych, który to proces – być może pożądanym z przyrodniczego punktu widzenia, zagraża jednak wielu obszarom silnie przekształconym antropogenicznie (zurbanizowanym), ograniczając na przykład możliwości ich zainwestowania lub naruszając istniejące budowle.

W tych dość zawitych i często sprzecznych uwarunkowaniach, w których dotychczasowa dyskusja toczona była głównie przez specjalistów z zakresu inżynierii wodnej i hydrogeologii oraz lokalnych polityków, ginał gdzieś głos mieszkańców Gdańska, którzy – jak się wydaje – powinni być głównym podmiotem zainteresowania, gdyż to Oni są odbiorcami i konsumentami wody – od jej jakości zależy ich zdrowie. Lukę tę postanowił wypełnić autor opracowania, który w imieniu Okręgu Wschodniopomorskiego PKE przygotował pytania do wywiadu i opracował jego wyniki, prezentowane wstępnie w niniejszym tekście. Zebranie opinii było możliwe dzięki dofinansowaniu otrzymanemu z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Badanie opinii zostało przeprowadzone na zlecenie PKE drogą telefoniczną przez firmę 4C z Sopotu w dniach 23–25 i 28–29 kwietnia

2003 roku. Wybierając do badań poszczególne regiony miasta kierowano się koncentracją mieszkańców w poszczególnych częściach Gdańska (tak aby zachować orientacyjne proporcje liczby ankietowanych osób do liczby mieszkańców) oraz chęcią porównania opinii osób mieszkających na tzw. górnym tarasie, zaopatrywanych głównie w wodę z ujęcia w Straszynie, z mieszkańcami dolnego tarasu, zaopatrywanymi w większym stopniu w wodę z ujęć podziemnych. Ze względu na ograniczone środki finansowe i czas prowadzenia badania, nie było możliwe zgromadzenia opinii mieszkańców wszystkich dzielnic. Spośród ponad trzydziestu dzielnic, na które podzielono Gdańsk, badaniami objęto 18 z nich, pomijając przede wszystkim skrajnie położone dzielnice o najmniejszej gęstości zaludnienia, jak Matarnia i Kokoszki z Kielpinem na zachodzie, Lipce i Św. Wojciech na południu, Rudniki, Krakowiec i Wyspę Sobieszewską na wschodzie. W każdej z dzielnic objętych badaniami (tabela 1) wskazano po kilka ulic (od 2 do 7), do których mieszkańców wykonano łącznie 925 połączeń telefonicznych, z tego 627 połączeń zostało odebranych. Znamienne jest, że aż 605 osób (97 proc.), które odebrały połączenia, zgodziło się udzielić odpowiedzi na pytania. Może to świadczyć o znacznym zainteresowaniu mieszkańców Gdańska problematyką jakości wody pitnej i chęci wyrażenia swojej opinii na związane z tym tematy. Liczba respondentów w poszczególnych dzielnicach różniła się znacznie i wynosiła od 6 (Osowa) do 81 (Wrzeszcz); średnio wynosiła ona niespełna 34 osoby w dzielnicy.

Po dyskusji nad propozycjami pytań przedstawionych przez autora, przeprowadzonej w kilkuosobowym gronie członków PKE, uznano iż zostaną zadane następujące pytania:

1. Czy jesteś zadowolony z jakości dostarczanej do Twojego domu wody pitnej?
2. Czy jesteś zadowolony z poziomu usług w zakresie zaopatrzenia w wodę oferowanych przez spółkę Saur – Neptun – Gdańsk?
3. Czy do picia (gotowania) używasz w domu wody sieciowej (z kranu), czy też kupujesz wodę butelkowaną lub pochodzącą z innych pewnych źródeł (np. studni osiedlowych)?
4. Czy uważasz, że ujęcie wody dla Gdańska

w Straszynie na Raduni powinno działać dalej, czy też powinno być zamknięte?

5. Czy byłbyś skłonny zapłacić kilka procent więcej za dostarczaną do Twojego domu wodę, gdyby pochodziła ona z ujęć podziemnych, a nie ze Straszyna?
6. Czy uważasz, że cena za wodę pitną w Gdańsku jest odpowiednia?
7. Czy dostarczana do Twojego domu woda pochodzi z ujęć powierzchniowych czy z podziemnych, czy też jest mieszana?

Pytania wykraczały zatem poza pierwotnie przyjęty cel ankiety. Odpowiedzi na nie miały przedstawić nie tylko opinię mieszkańców Gdańska na temat jakości dostarczanej im wody, jakości usług realizowanych przez Saur – Neptun – Gdańsk oraz potrzeby dalszego działania ujęcia w Straszynie, lecz także wyjaśnić ogólnie niektóre kwestie ekonomiczne związane z zaopatrzeniem w wodę, np. wskazać na dodatkowe koszty ponoszone przez mieszkańców

w celu poprawy jakości spożywanej wody, uzyskać opinię o poziomie cen za wodę dostarczaną do gospodarstw domowych, czy też określić gotowość mieszkańców do ponoszenia dodatkowych kosztów, w przypadku dostarczania im wody podziemnej zamiast obecnie dostarczanej powierzchniowej. Postawiono też przeprowadzić sprawdzian wiedzy respondentów o źródłach konsumowanej przez nich wody, aby uzyskać ogólny pogląd o poziomie ich zainteresowania dla analizowanej problematyki.

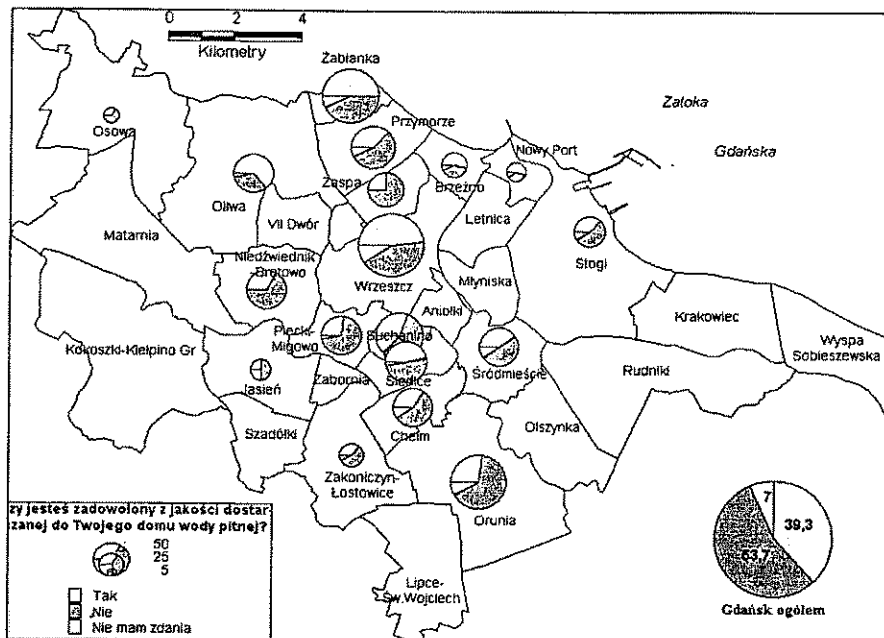
Rezultaty przeprowadzonych badań zaprezentowano w tabeli 1 w formie syntetycznej w układzie dzielnicowym. Bardziej szczegółowe omówienie wyników, a także ich prezentację w ujęciu przestrzennym oraz próby interpretacji przedstawiono w kolejnym rozdziale.

REZULTATY BADAŃ

Opinia mieszkańców Gdańska o jakości dostarczanej do ich domów wody jest raczej negatywna (Rys. 1).

Dzielnice ↓	Liczba respondentów	Pytanie 1			Pytanie 2			Pyt. 3		Pytanie 4			Pytanie 5			Pytanie 6			Pytanie 7			
		Tak	Nie	Nie mam zdania	Tak	Nie	Nie potrafię powiedzieć	Wodę z kranu	Wodę butelkowaną / inną	Powinno działać dalej	Powinno być zamknięte	Jest mi to obojętne	Tak	Nie	Nie mam zdania	Tak	Nie – za wysoka	Nie – za niska	Z ujęć powierzchniowych	Z ujęć podziemnych	Mieszana	Nie wiem
Brzeźno	15	8	6	1	10	2	3	12	3	3	5	7	5	5	5	2	13	0	2	2	3	8
Chelm	35	12	20	3	24	8	3	24	11	8	11	16	18	8	9	9	26	0	17	0	0	18
Jasień	12	3	6	3	9	0	3	9	3	4	3	5	7	0	5	3	9	0	5	0	0	7
Niedźwiednik	34	11	23	0	24	7	3	25	9	7	10	17	20	8	6	10	24	0	19	1	2	12
Nowy Port	11	6	4	1	9	0	2	10	1	3	0	8	7	4	0	6	5	0	5	2	0	4
Oliwa	33	21	11	1	30	2	1	26	7	4	10	19	14	9	10	12	21	0	8	11	1	13
Orunia	60	16	39	5	34	14	12	39	21	14	23	23	36	11	13	16	44	0	30	4	1	25
Osowa	6	2	4	0	4	2	0	6	0	1	1	4	4	0	2	2	4	0	1	0	1	4
Piecki - Migowo	34	9	24	1	24	4	6	20	14	4	12	18	18	5	11	8	26	0	19	0	2	13
Przymorze	43	16	24	3	30	8	5	30	13	5	13	25	22	10	11	8	35	0	15	4	2	22
Siedlce	39	18	20	1	29	6	4	29	10	9	7	23	11	18	10	10	29	0	19	2	1	17
Stogi	22	8	12	2	16	2	4	16	6	3	6	13	9	8	5	6	16	0	7	2	0	13
Suchanino	46	14	26	6	32	7	7	30	16	10	13	23	18	15	13	10	34	2	16	2	2	26
Śródmieście	32	13	16	3	24	3	5	29	3	4	6	22	12	4	16	11	21	0	6	4	1	21
Wrzeszcz	81	39	35	7	61	9	11	66	15	24	16	41	34	23	24	27	54	0	33	6	1	41
Zakoniczyn	14	5	8	1	8	2	4	11	3	4	3	7	8	3	3	5	8	1	8	1	0	5
Zaspa	28	7	21	0	24	3	1	16	12	3	14	11	17	7	4	7	21	0	12	4	1	11
Żabianka	60	30	26	4	46	4	10	48	12	18	8	34	24	12	24	21	38	1	10	6	5	39
Ogółem	605	238	325	42	438	83	84	446	159	128	161	316	284	150	171	173	428	4	232	51	23	299
Odsetek (%)		39	54	7	72	14	14	74	26	21	27	52	47	25	28	29	70	1	38	8	4	50

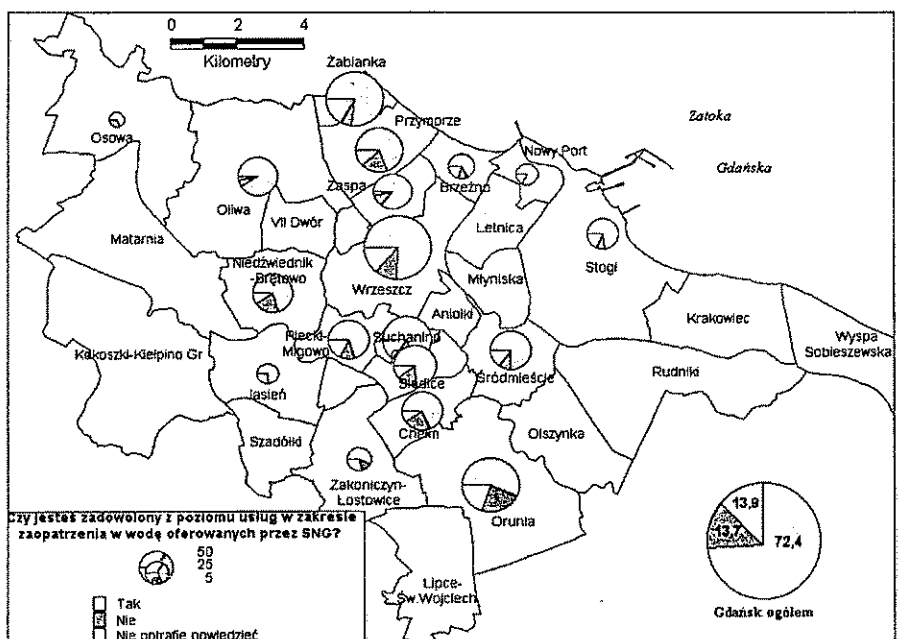
Tabela 1. Liczba poszczególnych odpowiedzi uzyskanych na pytania dotyczące zaopatrzenia w wodę Gdańska według dzielnic.

Rys. 1 Poziom zadowolenia mieszkańców Gdańska z jakości dostarczanej im wody pitnej.

Ponad połowa respondentów (53,7 proc.) stwierdziła, że nie jest zadowolona z jakości wody, natomiast ponad 39 proc. uznała tę jakość za dobrą. 7 proc. nie potrafiło wyrazić opinii. W porównaniu z liczbą osób, które nie udzieliły konkretnej odpowiedzi na inne pytania, jest to niewielki odsetek. W ujęciu przestrzennym, największa liczba osób (około 3/4) niezadowolonych z jakości wody mieszka na Zaspie, Pieckach-Migowie, Niedźwiedniku i Osowie. Widać zatem, że opinia negatywna przeważa wśród mieszkańców „górnego tarasu” (z wyjątkiem Zaspy), gdzie przeważa zaopatrzenie w wodę z ujęcia powierzchniowego. Stosunkowo negatywną ocenę wyraziło także około 60 proc. respondentów z Orunii, Chełma i Suchanina, a więc też w większości osiedli zlokalizowanych na wysoczyźnie. Z kolei, około połowy mieszkańców Żabianki, Wrzeszcza, Brzeźna i Nowego Portu dobrze ocenia jakość dostarczanej im wody. Najlepiej jednak została ona oceniona w Oliwie – aż przez 64 proc. osób ankietowanych w tej dzielnicy. W pięciu ostatnich wymienionych dzielnicach większy jest udział wód podziemnych w zaopatrzeniu ludności i można uznać, że jednym z istotnych czynników, które wpłynęły na ocenę jakości wody przez mieszkańców, jest źródło pochodzenia dostarczanej im wody.

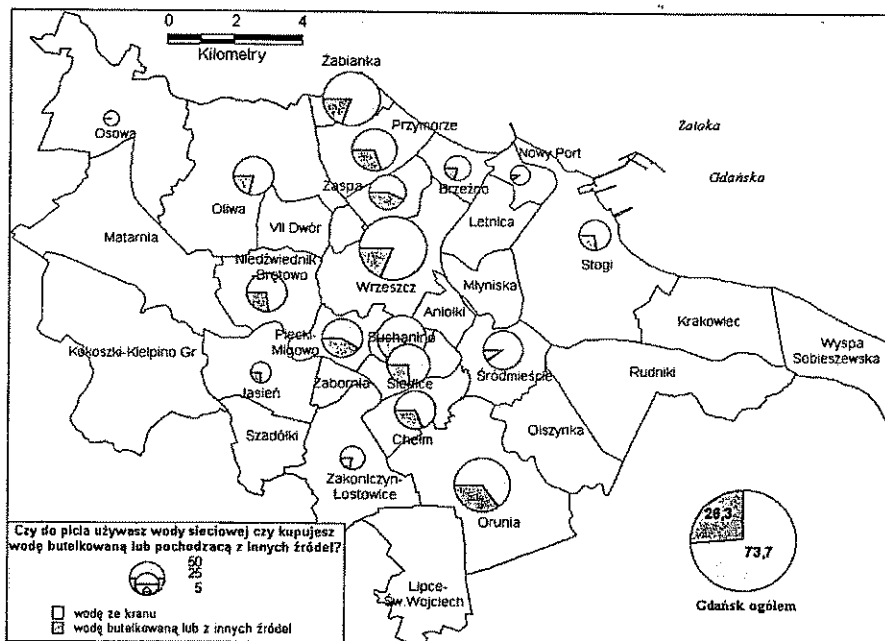
Znacznie lepiej, niż jakość

Rys. 2 Poziom zadowolenia mieszkańców Gdańska z poziomu usług zaopatrzenia w wodę realizowanych przez Saur Neptun Gdańsk.

wody, mieszkańcy Gdańska oceniają jakość usług w zakresie zaopatrzenia w wodę realizowanych przez spółkę Saur – Neptun – Gdańsk (SNG) (Rys. 2). Aż blisko 3/4 osób (72,4 proc.) jest zadowolonych z poziomu oferowanych im usług. Należy wziąć jednak pod uwagę, iż na rezultat odpowiedzi wpływ mogła mieć ogólnikowość postawionego pytania. Różne osoby mogły brać pod uwagę różne aspekty przy udzielaniu odpowiedzi, np. cenę usług oraz samej wody, występowanie przerw w jej dostawie, wcześniej badaną jakość wody lub sprawność wykonywanego przez spółkę serwisu.

Nie zmienia to jednak faktu, że tylko 13,7 proc. respondentów nie jest zadowolonych z usług SNG, a podobna liczba (13,9 proc.) nie potrafiła udzielić odpowiedzi. W układzie dzielnic, najgorzej usługi SNG są oceniane przez mieszkańców Orunii i Zakoniczyna (poniżej 60 proc. pozytywnych ocen), a najlepiej na Zaspie i w Oliwie (powyżej 85 proc. pozytywnych odpowiedzi). Ostatni z podanych wyników wskazuje, że ocena usług SNG nie musi wiązać się z oceną jakości wody – przecież na Zaspie ocenioną ją jako jedną z gorszych, a w Oliwie jako najlepszą. Jednak szczegółowa analiza odpowiedzi wykazała, że aż 90 proc. osób niezadowolonych z poziomu usług świadczonych przez SNG, jednocześnie źle

Rys. 3 Pochodzenie wody używanej przez mieszkańców Gdańska do celów konsumpcyjnych.

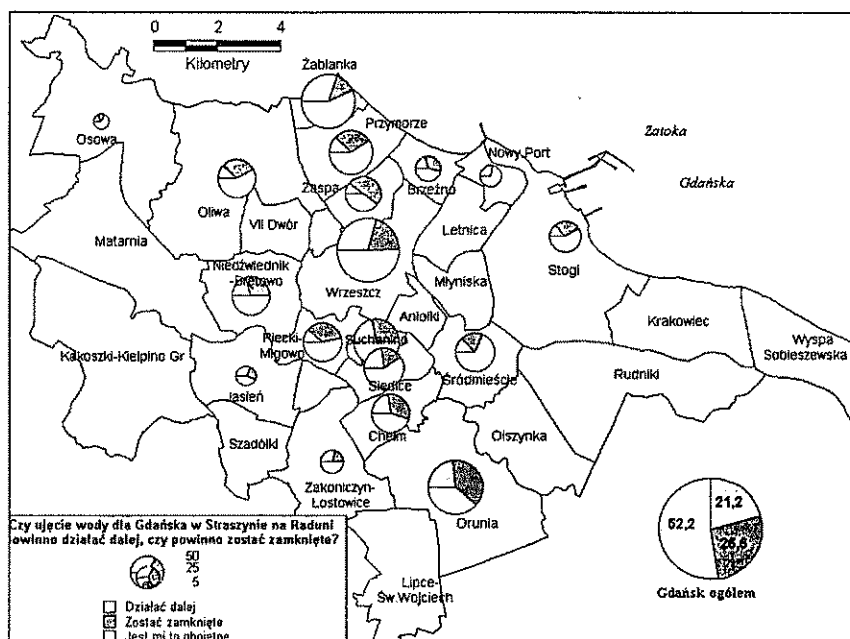
ocenia jakość dostarczonej im wody. Dlatego można jednak uznać że ocena działań przedsiębiorstwa jest w znacznym stopniu zdeterminowana oceną jakości wody. Okazuje się także, iż większość (63 proc.) osób niezadowolonych z poziomu usług SNG chce zamknięcia ujęcia w Straszynie. Można zatem zaryzykować wniosek, że osoby te upatrują główne źródło problemów z jakością i zaopatrzeniem w wodę mieszkańców Gdańska w działaniu ujęcia w Straszynie i jego zamknięcie postrzegają jako szansę zmniejszenia tych problemów. Grupa źle oceniająca działalność SNG i jednocześnie chcąca zamknięcia Straszyna to około 10 proc. gdańszczan.

Kolejne pytanie dotyczyło pochodzenia wody używanej przez mieszkańców Gdańska do celów spożywczych (Rys. 3). Okazuje się, że ponad 1/4 respondentów (26,3 proc.) stara się nie spożywać wody z wodociągu, a kupuje wodę butelkowaną, korzysta z osiedlowych studni głębinowych lub przynajmniej stosuje filtry zakładane na baterie kranowe, a co za tym idzie w większości przypadków ponosi dodatkowe koszty zaopatrzenia w wodę. Z wody innej niż wodociągowa korzysta najczęściej osób (ponad 40 proc.) mieszkających w dzielnicach Piecki-Migowo i Zaspą, ale także znaczny odsetek (około 30 proc.) mieszkańców Orunii, Suchanina, Chełma i Przymorza. Najmniej takich

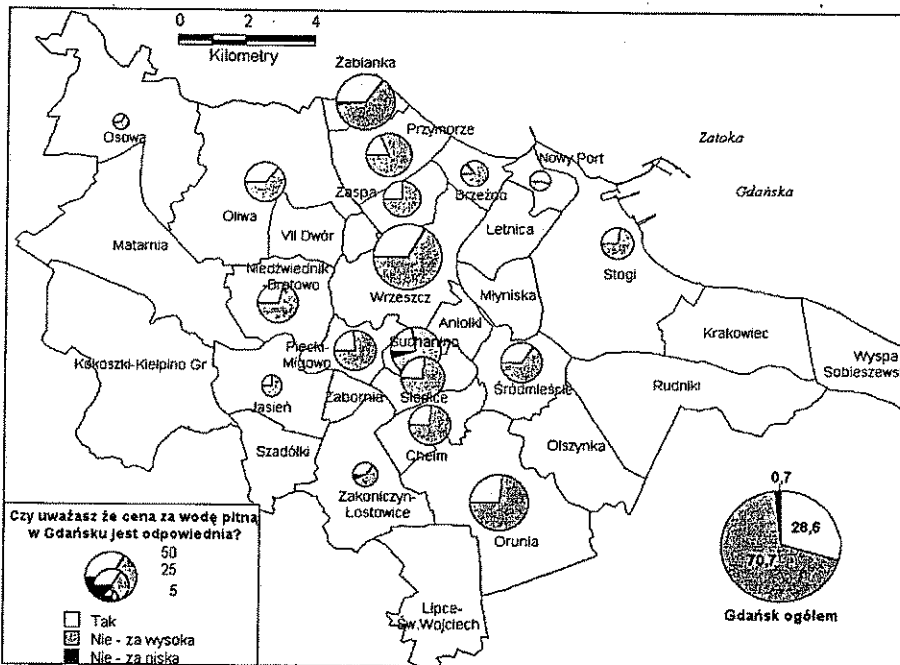
osób (poniżej 10 proc.) jest w dzielnicach Śródmieście i Nowy Port; stosunkowo niewiele także w Oliwie, Brzeźnie, we Wrzeszczu i Osowie. Zaznacza się wyraźny związek przestrzenny miejsc zamieszkania osób korzystających z wody pozawodociągowej z opinią o jakości wody. Aż 86 proc. osób pijących tę wodę wyraża złą opinię o jakości wody dostarczanej do ich domów z sieci miejskiej. Znamienne jest też, że 2/3 respondentów spożywających wodę butelkowaną, filtrowaną lub pochodzącą ze studni głębinowych, byłaby skłonna zapłacić kilka procent więcej za dostarczaną do ich domów wodę, gdyby pochodziła

ona z ujęć podziemnych (w domyśle: była lepszej niż obecnie jakości) zamiast z ujęcia powierzchniowego w Straszynie.

Ponieważ istotnym tłem prezentowanych w artykule badań była dyskusja nad dalszym funkcjonowaniem ujęcia w Straszynie, logiczne było uzyskanie opinii mieszkańców Gdańska dotyczącej tego tematu (Rys. 4). Rezultat można uznać za nieco zaskakujący, gdyż ponad połowa (52,2 proc.) ankietowanych mieszkańców miasta podchodzi obojętnie do tego problemu. Stanowisko takie z jednej strony wydaje się być rezultatem braku zainteresowania mieszkańców miasta zagadnieniami jego rozwoju, o ile nie do-

Rys. 4 Opinia mieszkańców Gdańska na temat dalszego funkcjonowania ujęcia wody w Straszynie..

Rys. 5 Opinia mieszkańców na temat cen wody pitnej w Gdańsku.

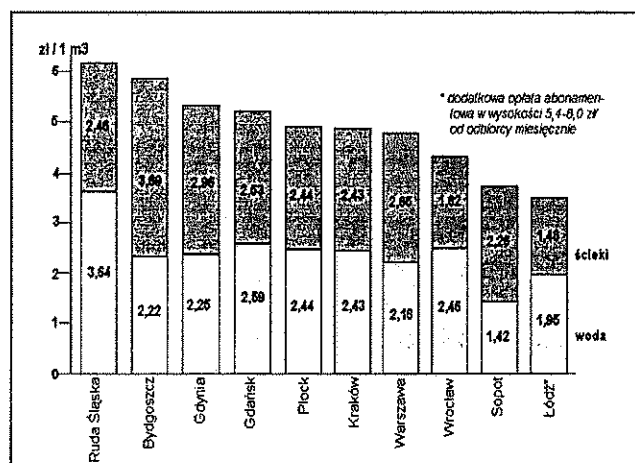
tyczą one ich bezpośredniego sąsiedztwa, jednak z drugiej strony można je rozumieć w takim kontekście, że obojętne jest mieszkańcom Gdańska, skąd pochodzi pita przez nich woda – ważne aby była dobrej jakości. Należy mieć nadzieję, że bliższa prawdy jest ta druga interpretacja. Pozostałe dwie grupy odpowiedzi – na tak lub nie za Straszynem są znacznie mniej liczne. Pozostawienia działającego ujęcia chce 21,2 proc. respondentów, jego zamknięcia nieco ponad 1/4 osób (26,6 proc.). Okazuje się, że osobami, które chcą zamknięcia ujęcia w Straszynie są głównie Ci, którzy źle oceniają jakość dostarczonej im wody pitnej. Aż 78 proc. optujących za jego zamknięciem wyraża taką opinię. Zamknięcie ujęcia powierzchniowego znajduje najwięcej zwolenników (ponad 30 proc.) na Orunii, Pieckach–Migowie i w Oliwie. Wydaje się, że w dwóch pierwszych dzielnicach opinii ta może się wiązać ze źle tu ocenianą jakością dostarczonej wody, natomiast w Oliwie może ona wynikać z przekonania, że ujęcie powierzchniowe nie jest potrzebne, skoro mieszkańcy tej dzielnicy mogą spożywać wodę dobrej jakości pochodzącą głównie z ujęć podziemnych. Jest to niejako przeniesienie sytuacji własnej dzielnicy na całe miasto. Na zamknięciu Straszyna zależy najmniej (poniżej 15 proc.) ankietowanym mieszkańcom Żabianki, Śródmieścia i Osowy, a w Nowym Porcie brak całkowicie głosów za zamknięciem ujęcia powierzchniowego, jednak liczba respondentów w dwóch ostatnich wymienionych dzielnicach była na tyle mała, że trudno na podstawie ich odpowiedzi formułować bardziej generalne wnioski.

Wykorzystując okazję uznano, że warto zapytać się także mieszkańców Gdańska o ich opinię na temat cen używanej przez nich wody (Rys. 5). Otrzy-

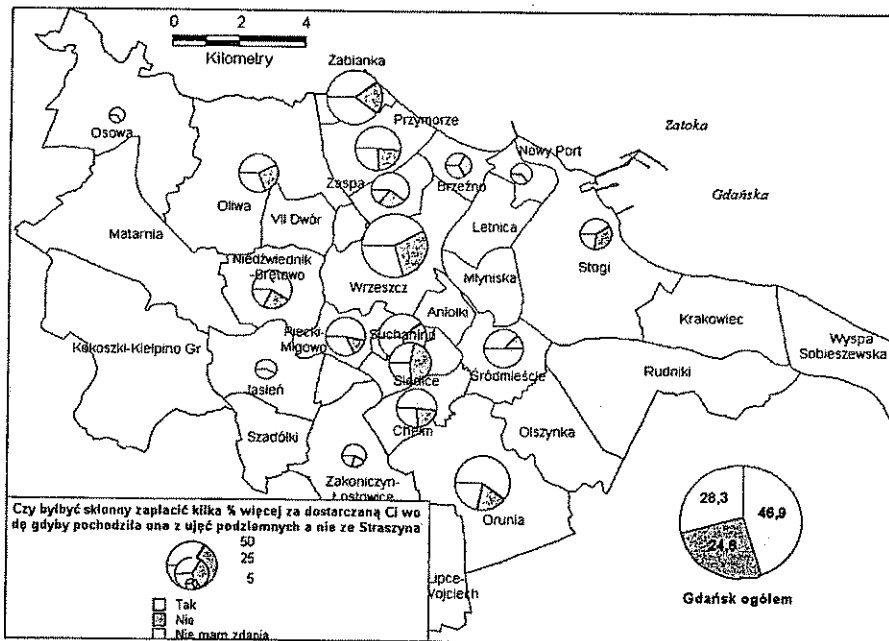
mano odpowiedzi, których można było się spodziewać w związku ze stosunkowo trudną sytuacją ekonomiczną części mieszkańców miasta, znacznym wzrostem cen wody w ostatnich latach oraz stosunkowo wysoką ceną wody na tle innych miast Polski (Rys. 6). Okazuje się, że tylko (a może aż) 28,6 proc. mieszkańców Gdańska uważa, że płacona przez nich cena za wodę jest odpowiednia. Brak danych do wnioskowania, kto należy do tej grupy. Można się domyślać, że znajdujący w niej lepiej sytuowani gdańszczanie, jak i osoby być może gorzej sytu-

owane, ale posiadające wysoką świadomość ekologiczną, której elementem jest wiedza o ogromnym znaczeniu wody dla przyrody i człowieka oraz jej cenności jako zasobu naturalnego. Dodatkową niejasność wprowadza fakt, że wśród tych którzy uważają cenę wody za właściwą, mniej więcej tyle samo osób zapłaciłoby kilka procent więcej za wodę lepszej jakości (podziemną) od wody „straszynskiej”, jak i nie chciałoby ponieść tego kosztu. Dlatego też wcale nie musi być tak, że pogodzeni z obecną ceną wody są osobami dobrze sytuowanymi, chyba że jednocześnie nie zależy im na jakości wody, którą spożywają.

Pozostałe 70,7 proc. respondentów uznało, że cena wody w Gdańsku jest za wysoka. Tylko 4 osoby (0,7 proc.) uznały, że cena wody jest za niska. Tę ostatnią grupę można uznać ze statystycznego punktu widzenia za marginalną. W ujęciu przestrzennym największe przyzwolenie na obecną cenę wody (po-

Rys. 6 Porównanie cen za wodę i odbiór ścieków w 10 miastach Polski (1.01.2003)

Rys. 7 Gotowość mieszkańców Gdańska do ponoszenia większych kosztów za dostęp do wody o lepszej jakości.

nad 30 proc. respondentów) notowane jest w dzielnicach: Żabianka, Wrzeszcz, Oliwa, Śródmieście, Zakonieczyn oraz Nowy Port (ponad 50 proc.) i wydaje się ono mieć związek z oceną jakości wody (dobra ocena jakości wody - akceptacja dla obecnej ceny wody). Najniższy poziom akceptacji dla obecnej ceny wody w Gdańsku (poniżej 20 proc. respondentów) cechuje mieszkańców Brzeźna i Przymorza. Trudno określić przyczyny takiej opinii. Być może ma ona podłoże ekonomiczne, ale potwierdzenie tego przypuszczenia wymagałoby dalszych badań poziomu życia mieszkańców.

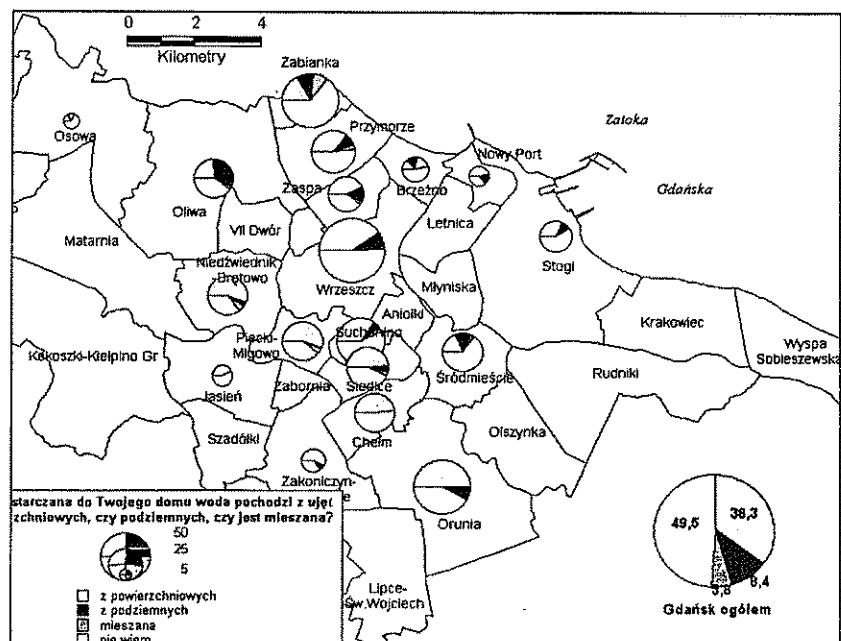
W przewadze negatywna opinia o cenie wody wyrażona przez mieszkańców Gdańska wydaje się mieć swoje obiektywne podstawy przy porównaniu z innymi losowo wybranymi miastami Polski (Rys. 6). Cena wody w Gdańsku należy do najwyższych w kraju. Spośród analizowanych miast tylko Ruda Śląska ma wodę znacznie droższą od wody gdańskiej. Prawie dwa razy tańsza od gdańskiej jest woda sopocka, ale także w takich porównywalnych z Gdańskiem miastach jak Bydgoszcz, Gdynia, czy nawet Warszawa woda kosztuje 30 – 40 groszy taniej za m sześć... Ponieważ odbiorcy wody z reguły także odprowadzają ścieki, celowe jest porównanie łącznego kosztu dostarczenia 1 m sześć. wody i odbioru 1 m sześć. ścieków komunalnych. Tu sytuacja Gdańska

jest nieco lepsza, jednak nadal należy on pod tym względem do najdroższych miast w Polsce. Łączny koszt wody i ścieków jest wyraźnie wyższy na Śląsku i w Bydgoszczy, porównywalny w Gdyni, ale wyraźnie niższy we Wrocławiu (o 84 grosze), a jeszcze mniejszy w Sopocie i w Łodzi (około 1,5 złote). Takie różnice mogą być już zauważalne w domowych budżetach (np. przy miesięcznym zużyciu 20 m sześć. różnica w cenie wody i ścieków między Sopotem a Gdańskiem wynosi blisko 30 zł), dlatego cena może stanowić istotny czynnik kształtowania

opinii mieszkańców Gdańska o jakości zaopatrzenia w wodę ich gospodarstw domowych.

gospodarstw domowych.

Pomimo już aktualnie wysokich cen wody w Gdańsku, prawdopodobnie będzie ona dalej drożeć w przyszłości. Ten proces podwyżki cen może uzyskać akceptację prawie połowy mieszkańców Gdańska (co należy uznać za wynik optymistyczny, w sytuacji, gdy ponad 70 proc. gdańszczan uważa obecne ceny wody za wysokie), ale pod jednym warunkiem – że jakość wody będzie lepsza niż aktualnie i najlepiej żeby pochodziła ona z ujęć podziemnych a nie z ujęcia powierzchniowego na Raduni. Na pytanie o skłonność do zapłacenia kilku procent więcej za wodę, która spełniała by takie warunki, 46,9

Rys. 8 Znajomość wśród mieszkańców Gdańska źródła pochodzenia dostarczanej im wody pitnej.

proc. respondentów odpowiedziało: tak (Rys. 7). 1/4 mieszkańców Gdańska nie zapłaciłaby więcej za wodę lepszej jakości, a 28,3 proc. ankietowanych osób nie ma zdania na ten temat. Zwiększenie kosztów dostarczania wody, pod warunkiem polepszenia jej jakości deklaruje najwięcej (prawie 60 proc.) mieszkańców dzielnic: Osowa, Niedźwiednik, Jasień, Zakoniczyn, Orunia, Zaspą, Nowy Port. Z wyjątkiem tej ostatniej dzielnicy, zauważalny jest związek pomiędzy negatywną oceną jakości wody a chęcią zapłacenia większej kwoty za wodę lepszej jakości. Najwięcej respondentów sprzeciwiających się wyższym opłatom za wodę mieszka na Siedlcach (46 proc.), stosunkowo dużo (ponad 30 proc.) także na Stogach i w Brzeźnie.

Ostatnie pytanie zadane mieszkańcom Gdańska dotyczyło ich wiedzy na temat źródeł pochodzenia konsumowanej przez nich wody (Rys. 8). Pytanie to pełni niejako funkcje weryfikujące wiedzę gdańszczan na temat zaopatrzenia ich miasta w wodę a także pozwala w pewnym stopniu na ocenę wiarygodności niektórych wcześniej udzielonych odpowiedzi, gdyż są one bezpośrednio lub pośrednio związane ze znajomością źródeł dostarczanej do domów wody. Niestety, okazało się, że wiedza ta jest niedostateczna. Aż połowa ankietowanych osób nie wiedziała, czy pita przez nie woda pochodzi z ujęć powierzchniowych, czy z podziemnych albo czy jest mieszana. Sytuacja taka nie powinna jednak dziwić, gdyż dokładne uzyskanie informacji o źródle pochodzenia wody w poszczególnych osiedlach i dzielnicach jest trudne; nie są one podawane końcowym odbiorcom wody, brak ich także w ogólnodostępnych publikacjach. Ponad 38 proc. badanych mieszkańców Gdańska twierdzi, że woda w ich kranach pochodzi z ujęcia powierzchniowego, a tylko 8,4 proc., że z ujęć podziemnych. Zaledwie 3,8 proc. osób odpowiedziało, że pije wodę zmieszaną z obu tych źródeł, co w świetle wiedzy autora artykułu, powinno być odpowiedzią udzieloną przez większość mieszkańców tzw. dolnego tarasu. Zgodnie z oczekiwaniami i faktami, największy odsetek osób (50 proc. i więcej) twierdzących, że piją wodę z ujęcia powierzchniowego mieszka w dzielnicach górnego tarasu: Niedźwiedniku, Pieckach-Migowie, Siedlcach, Chełmie, Zakoniczynie, ale także na Orunii. Bardzo nieliczne (poza Orunią i Suchaninem) są tu osoby twierdzące, że piją wodę podziemną. Najwięcej „ankietowych konsumentów” wody podziemnej jest w Oliwie (1/3), około 10 proc. także na Żabiance, Zaspie i w Śródmieściu. Najwięcej (około 2/3) osób, które nie potrafiły określić źródła pitej wody mieszka na Żabiance, w Śródmieściu, Osowie, Jasieniu, na Stogach i Suchaninie). Można zaryzykować wniosek, że z tej grupy pochodzą osoby dla których najbardziej

obojętne są kwestie zaopatrzenia w wodę, gdyż aż dla 65 proc. respondentów, którzy nie wiedzą skąd pochodzi konsumowana przez nich woda, jednocześnie obojętna jest kwestia dalszego funkcjonowania ujęcia wody w Straszynie.

WNIOSKI

Przeprowadzone badania opinii publicznej Gdańska dotyczące zaopatrzenia gospodarstw domowych w wodę, będące prawdopodobnie pierwszymi tego typu studiami realizowanymi w mieście, pomimo stosunkowo niewielkiej liczby objętych nimi mieszkańców (około 0,5 proc. gospodarstw domowych miasta), przyniosły interesujące rezultaty, które mogą zostać wykorzystane zarówno przez przedsiębiorstwo będące dostawcą wody, jak i władze samorządowe. Generalny wniosek, który nasuwa się z wykonanych analiz wskazuje, że mieszkańcy Gdańska stosunkowo źle oceniają jakość dostarczanej im wody (choć występują tu znaczne różnice przestrzenne pomiędzy dzielnicami miasta), a dobrze oceniają działalność spółki Saur – Naptun – Gdańsk, która jest głównym dostawcą wody. Opinia taka potwierdza fakt, że o przyszłym wyborze koncepcji zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gdańska, zdecydować powinien przede wszystkim samorząd, na podstawie opinii mieszkańców i ekspertów, a przedsiębiorstwo dostarczające wodę powinno być wykonawcą tej koncepcji.

Około 1/4 mieszkańców miasta korzysta do konsumpcji z wody kupnej (butelkowanej), studziennej lub samodzielnie filtrowanej, co wynika z ich opinii o złej jakości dostarczanej im wody. Wiąże się to z reguły z dodatkowymi kosztami. Osoby te w większości optują za zamknięciem powierzchniowego ujęcia wody w Straszynie na Raduni i całkowitym przejściem zaopatrzenia ludności w wodę przez ujęcia podziemne. Jednocześnie prawie 3/4 mieszkańców Gdańska uważa, że cena wody w mieście jest za wysoka. Wynika to w znacznym stopniu z obiektywnych przesłanek, gdyż rzeczywiście, w porównaniu z innymi miastami Polski, należy ona do najwyższych – co przy złej ocenie jej jakości – potęguje frustrację gdańskiej społeczności. Nie dziwi więc, że prawie połowa ankietowanych, pomimo iż większość z nich uważa cenę wody za zbyt wysoką, byłaby skłonna zapłacić za nią o kilka procent więcej, pod warunkiem, że mieliby oni pewność, iż dostarczana im woda nie pochodzi z ujęcia w Straszynie i ma dobrą jakość.

Zaznacza się wyraźna zależność przestrzenna pomiędzy źródłem otrzymywanej przez mieszkańców wody (choć wiedza o tym, skąd ona się bierze – z rzeki, czy ze studni głębinowych – nie jest zbyt powszechna) a wyrażanymi przez nich opiniami.

Wśród pijących wodę z ujęcia w Straszynie, czyli przede wszystkim mieszkańców górnego tarasu, opinie o jakości wody i poziomie usług w zakresie zaopatrzenia w wodę, są bardziej negatywne (do tej grupy zaliczyć też można mieszkańców Zaspy), a w dzielnicach, gdzie przeważa dostawa wody z ujęć podziemnych (dolny taras, przede wszystkim Oliwa), opinie są dużo bardziej pozytywne.

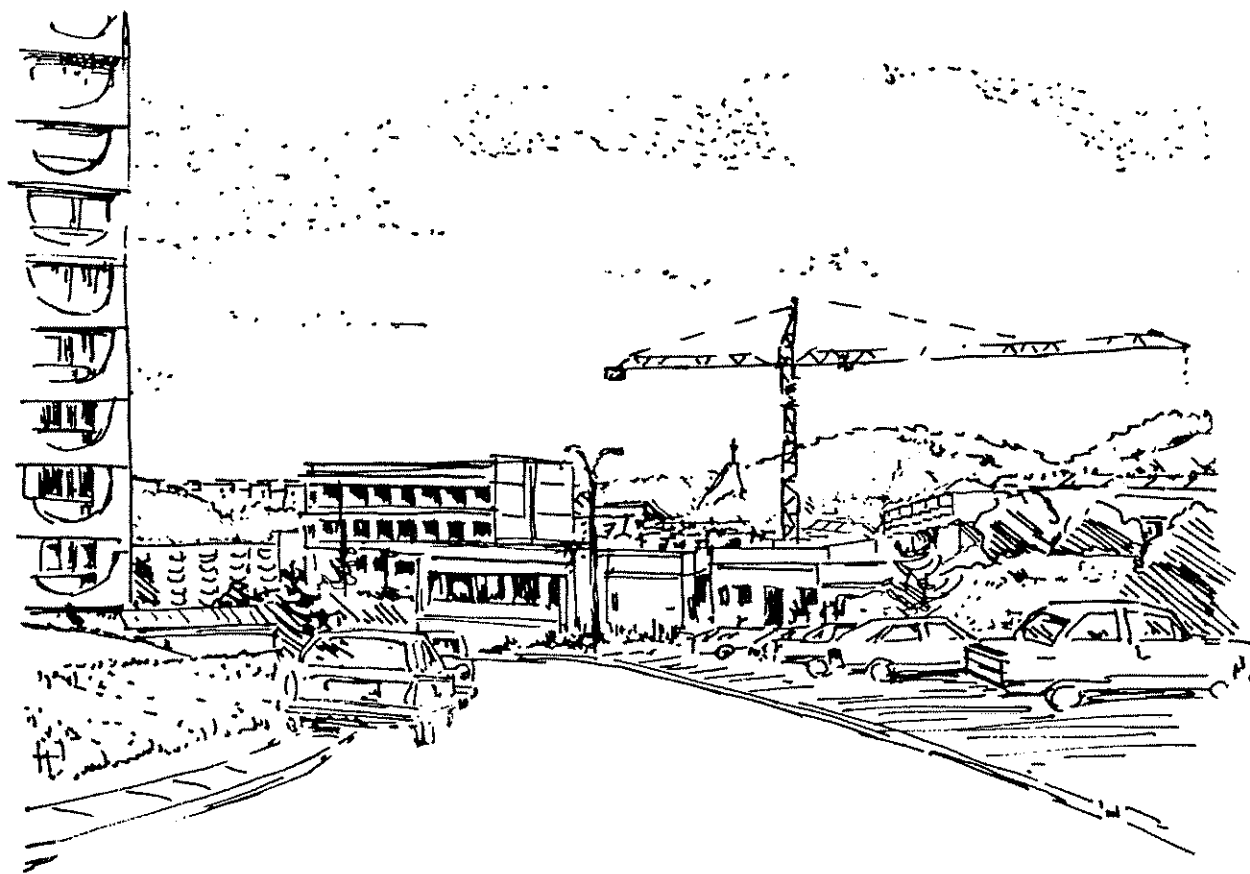
Analiza otrzymanych wyników badań wskazuje, że wśród mieszkańców Gdańska wyodrębnić można dwie podstawowe grupy o odmiennym stosunku do problemów zaopatrzenia w wodę. Pierwsza – obejmująca około 1/4 ankietowanych osób, posiada wiedzę o jakości i źródłach dostarczanej im wody, aktywnie pragnie poprawy jej jakości, konsumuje wodę ze źródeł innych niż wodociągi miejskie i z regu-

ły chce zamknięcia ujęcia powierzchniowego w Straszynie. Druga – obejmująca około 1/3 społeczności – niewiele wie o wodzie pitnej w Gdańsku i jest jej w zasadzie obojętne, skąd pochodzi pita przez nich woda. Pozostałe około 40 proc. mieszkańców Gdańska wykazuje cechy pośrednie.

Wydaje się, że najważniejszym zadaniem na najbliższe miesiące i lata jest pełniejsze informowanie gdańszczan o problemach i dylematach zaopatrzenia miasta w wodę oraz szersze ich włączenie w prowadzoną dyskusję i współdecydowanie o wyborze kierunków działania w tym zakresie na kolejne dziesięciolecia.

dr Mariusz Kistowski

Katedra Geografii Fizycznej i Kształtowania

Wśród pijących wodę z ujęcia w Straszynie, czyli przede wszystkim mieszkańców górnego tarasu, opinie o jakości wody i poziomie usług w zakresie zaopatrzenia w wodę, są bardziej negatywne.

Rys. Teresa Iżewska